

Alþingi
Erindi nr. P 131/1600
komudagur 26.4.2005

Umhverfisnefnd Alþingis
Guðlaugur Þór Þórðarson formaður
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Egilsstöðum, 22. 4. 2005

Efni: Hvatning til umhverfisnefndar Alþingis frá Skógrækt ríkisins

Á Alþingi Íslendinga er nú til meðferðar frumvarp til laga um verndun Þingvallavatns og vatnasviðs þess¹. Verði frumvarpið óbreytt að lögum mun það hafa alvarlegar afleiðingar fyrir skógrækt í landinu og reyndar alla náttúruvernd. Þar er ekki um að ræða lagatextann sjálfan heldur fylgiskjal I með frumvarpinu, sem samið er af dr. Péttri M. Jónassyni.

Fylgiskjal Péturs er skrifað sem upptalning á staðreyndum, en þar sem ekki er vitnað í heimildir og heimildalistinn sem fylgir skjalinu er afskaplega rýr eru þetta í flestum tilvikum aðeins órökstuddar fullyrðingar. Margar þeirra standast nánari skoðun, en í textanum er einnig mikið um atriði sem meira er gert úr en tilefni er til, skoðanir sem eiga sér veika vísindalega stoð og hreinar rangfærslur.

Of langt mál væri að telja upp öll þau atriði í fylgiskjalinu sem auðvelt er að hrekja eða sem orka tvímælis. Látum við því nægja að nefna eitt. Í kafla 11.3 stendur m.a.:

„Aukin niturmengun veldur auknum kísilþörungagróðri á botni. Hann myndar þykkar skánir og skapar hvítleiðar þörungaflyksur og slý meðfram ströndinni ásamt froðu. Nýlega (25. júlí 2004) sá Gunnar Steinn Jónsson þetta norðan Arnarfells en hann er sérfræðingur Umhverfisstofnunar og hefur skrifað doktorsritgerð um botnþörungna Þingvallavatns. Hugsanleg orsök: niturmengandi sitkagrenibreiddur á Hrafnagjárbarmi að Skógarkoti sem gefa frá sér 20-80 kg af hreinu nitri (N) á ha á ári samkvæmt dönskum rannsóknum eða allt að 4 tonnum á ári.“

Úr því niturstyrkur í Þingvallavatni er miðlægt viðfangsefni til verndunar þess, samkvæmt skoðun og skrifum Péturs², skyldi ætla að að einhver gögn þar að lútandi myndu birtast í bókinni „Þingvallavatn – Undraheimur í mótun“. Svo er þó ekki. Hins vegar er til séria gagna um styrk niturs og annarra næringarefna í Þingvallavatni sem ná marga áratugi aftur í tímann og allt til dagsins í dag³. Þau sýna enga breytingu á styrk niturs. Þegar síðan var haft samband við Dr. Gunnar Steinn Jónsson til þess að

¹ Frumvarp til laga um verndun Þingvallavatns og vatnasviðs þess, 295. mál á 131. löggjafarþingi (Þingskjal 322: <http://www.althingi.is/altxt/131/s/0322.html>)

² Dr. Pétur M. Jónasson. 2002. Höldum Þingvallavatni bláu og tæru. Í „Þingvallavatn – Undraheimur í mótun“, bls. 276-281.

³ Dr. Sigurður Reynir Gíslason, jarðefnafræðingur á Raunvísindastofnun Háskóla Íslands Munnlegar upplýsingar í nóvember 2001.

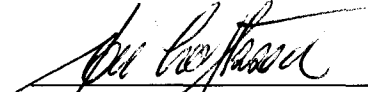
fá staðfest hvort fyrrnefnd umsögn og ályktanir um orsakir þörungagróðurs hefðu verið rétt eftir honum hafðar, svaraði hann: „*Það sem er rétt eftir mér haft (í almennu samtali) er að ég hafi séð þörungagróður (kísilþörungur) losna af botni og reka á land. Aðrar hugleiðingar í textanum og að tengja það við mengun og tré er ekki eftir mér haft*“⁴.

Danskur sérfræðingur á sviði vatnsverndarmála og jarðefnafræði, Dr. Morten Ingerslev⁵, kom af fjöllum þegar hann var spurður eftir dönskum rannsóknum sem hefðu átt að hafa sýnt fram á að „niturmengandi sitkagrenibreiddur“ gefi af sér 20-80 kg af hreinu nitri á ári“ í Danmörku. Taldi hann Pétur fara hér með fleipur og rangfærslur. Þótt niturmengun grunnvatns sé vandamál víða í Danmörk, stafar sú mengun af iðnaði og þéttbærum landbúnaði en ekki af skógum né einstökum tegundum sígrænna trjáa. Þvert á móti er skógrækt markvisst notuð í Danmörku til þess að binda ofgnótt næringarefna og draga þar með úr mengun jarðvegs af næringarefnum og bæta hreinleika drykkjarvatns.

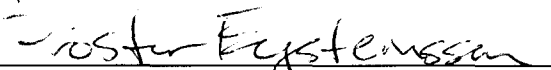
Með öðrum orðum og í mjög stuttu máli: Í rannsóknagögnum frá Þingvallavatni er ekkert það að finna sem bendir til þess að niturmengunar hafi þar orðið vart. Þaðan af síður liggja fyrir nokkrar fræðilegar forsendur til þess að álykta að tilvist sígrænna trjátegunda á vatnasviði Þingvallavatns hafi breytt þar nokkru um eða muni breyta nokkru um styrk niturs í vatninu.

Skógrækt ríkisins leggst ekki gegn því að umrætt frumvarp verði að lögum, enda fara skógrækt og vatnsvernd afar vel saman. Hins vegar **hvetjum við eindreglð til þess að fylgiskjal Péturs Jónassonar verði fellt úr frumvarpinu** áður en það er samþykkt og þar með verði Alþingi forðað frá þeirri niðurlægingu sem það hefði í för með sér að skrifa undir svona bábylju.

Virðingarfyllt

Jón Loftsson
Skógræktarstjóri

Dr. Aðalsteinn Sigurgeirsson (sign.)
Forstöðumaður Rannsóknastöðvar Skógræktar ríkisins, Mógilsá

Dr. Þröstur Eysteinnsson
Forstöðumaður þróunarsviðs Skógræktar ríkisins

⁴ Rafrænt bréf Dr. Gunnars Steins Jónssonar til Aðalsteins Sigurgeirssonar, dags. 25. nóvember 2004.

⁵ Dr. Morten Ingerslev starfar við danska landbúnaðarháskólann (sjá: <http://www.sl.kvl.dk/OmSkovOgLandskab/Medarbejdere/moi.aspx>). Samkvæmt samtali við Aðalstein Sigurgeirsson í október 2001.